

Przemysław Makarowicz

Rybiny, st. 17, gm. Topólka, woj.
włocławskie

Informator Archeologiczny : badania 25, 35-36

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ter wybitnie ratowniczy. Wykop o powierzchni ok. 87,5 m² założono w miejscu, gdzie ma powstać budynek mieszkalny. Odkryto 7 obiektów: 4 jamy kultury mierzanowickiej, 2 jamy kultury trzcinieckiej i dołek posłupowy bez materiału. Wśród obiektów kultury mierzanowickiej na uwagę zasługuje trapezowata jama nr 4 o gł. 240 i śr. 300 cm. Znalaziono w niej przynajmniej 8 całych naczyń w typie zasobowym oraz olbrzymią ilość kości zwierzęcych, wyrobów krzemiennych i kamiennych. Zabytki mierzanowickie można datować na starszą fazę tej kultury. Na dnie jednej z jam kultury trzcinieckiej znaleziono duże części jeszcze nieokreślonych szkieletów zwierzęcych w towarzystwie naczynia nawiązującego do tzw. mis miernowskich.

Materiały znajdują się w Muzeum Archeologicznym w Krakowie.

W miarę potrzeb konserwatorskich badania będą kontynuowane.

Rybiny, st. 17
gm. Topólka, woj. wrocławskie

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
Zakład Prahistorii Polski Instytutu
Prahistorii w Poznaniu

Badania prowadził mgr Przemysław Makarowicz. Finansowane przez Wojewodę Wrocławskiego oraz władze gminy Topólka. Pierwszy sezon badań. Cmentarzysko lub miejsce kultowe(?) ludności kultury iwieńskiej.

Badania wykopaliskowe obiektu przeprowadzono po dokonaniu wiosną 1991 r. szczegółowej prospekcji terenu, w trakcie której zarejestrowano na powierzchni źródła ruchome tzw. grupy południowo-wschodniej kultury iwieńskiej. Układ źródeł sugerował odkrycie pozostałości (znacznym stopień zniszczenia) 5–6 kurhanów, o niewidocznym już nasypie. W jednym tylko przypadku (tzw. kurhan A) zaobserwowano kolistą warstwę czarnej gleby ok. 9 m śr., wewnątrz której koncentrował się materiał ruchomy.

Badany obiekt, zajmujący około 2000 m² powierzchni zlokalizowany został na nadzalewowej terasie kemowej rzeki Zgłowiączki, ok. 300 m na północ od jej koryta, przy szosie Orle-Lubraniec, w bezpośredniej bliskości (300 m na północny wschód) osady ludności grupy południowo-wschodniej kultury iwieńskiej (Rybiny, st. 14) datowanej metodą C₁₄ na 1520±80 B. C. conv.

W roku 1991 eksplorowano tzw. kurhan A, dokonując rozpoznania obszaru o powierzchni 165 m². Odnotowano: szczątkową warstwę nasypu (20–25 cm miąższości), konstytuowanego przez glebę prawdopodobnie pochodzenia bagiennego (naniesioną z pobliskiej doliny), ok. 9 m śr.; poniżej warstwę podglebia, zbudowaną z różnych stanów zmieszanej gleby (słabo i średnio zbielicowanej), o kształcie nieckowatym i zróżnicowanej miąższości (30–40 cm). Spąg obiektu docierał do niejednorodnego poziomu gliny i żółtego piasku, na tle którego występowały liczne pasma pseudofibrów. W rzucie poziomym obiekt posiadał dwie koncentryczne warstwy: wewnętrzną — intensywnie brunatnobrazowoczną oraz zewnętrzną szarobrazową. Wewnątrz „kurhanu” zarejestrowano kolisty obiekt usytuowany centralnie, wypełniony szeregiem dookólnych pasm pseudofibrów oraz znaczną ilość śladów po paleniskach.

W kategorii źródeł ruchomych odnotowano 5181 fragm. ceramiki, 378 krzemieni, 500 kamieni, znaczne ilości polepy (w tym fragm. ze śladami po drewnianej konstrukcji), pokonsumpcyjnych kości zwierzęcych, muszli małża i węgla drzewnych. Zarejestrowano też kilka zabytków, m.in. siekierkę kamienną i jej półfabrykaty, igłę kościaną, fragm. szydeł kościanych, rozcieracze. Nieopodal zlokalizowano duże żarno, usunięte z obiektu podczas orki. Znaczne rozdrobnienie źródeł ruchomych (zarówno ceramiki, kości, muszli, jak i artefaktów krzemiennych i kamiennych) sugeruje możliwość ich intencjonalnego niszczenia.

Hipotetycznie można założyć, iż obiekt ów był wydzielonym na cmentarzysku miejscem kultowym, w obrębie którego regularnie odbywały się stypy pogrzebowe. Materiał ceramiczny o jednorodnym charakterze ujawnia cechy „południowe” (kultura unietycka, wietrzowsko-madziarowska, otomańska) i jest zbieżny (choć być może nieco późniejszy)

z materiałem z pobliskiej osady grupy południowo-wschodniej kultury iwieńskiej w Rybinach 14 (BA₂ — BB₁ w chronologii P. Reineckego).

Dokumentacja i materiały przechowywane są w Zakładzie Prahistorii Polski Instytutu Prahistorii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Badania będą kontynuowane.

Sierpów, st. 1
gm. Ozorków woj. łódzkie
AZP 61-49/10

Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi.

Badania prowadził Zdzisław Kaszewski. Finansowane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Łodzi. Cmentarzysko wielokulturowe od II okresu epoki brązu po wczesny okres lateński włącznie (1200–200 p. n. e.).

Badania były kontynuacją prac wykopaliskowych prowadzonych w l. 1931, 1947, 1989–1991.

Stanowisko to znajduje się na wzniesieniu porośniętym wysokopiennym lasem w odległości 900 m na północ od wsi Sierpów i 300 m² na zachód od toru kolejowego Łódź–Gdynia. Przebadano obszar o powierzchni 325 m, na którym odkryto 67 grobów ciałopalnych o zróżnicowanej chronologii.

Grób nr 452 należy do kultury trzcinieckiej i jest datowany na II okres epoki brązu.

Groby nr 508 i 510 przypadają na wczesną fazę III okresu epoki brązu i należą do grupy konstantynowskiej kultury łużyckiej.

Groby popielnicowe nr 478 i 499 oraz groby jamowe nr: 457, 459, 461, 463, 470, 472, 473, 477, 479, 487, 488, 490, 501, 502, 503, 504, 505 reprezentują środkowopolską grupę kultury łużyckiej i ich chronologia przypada na drugą połowę III okresu epoki brązu.

Z przełomu III–IV okresu epoki brązu pochodzą groby popielnicowe nr: 436, 439, 442, 444, 445, 446, 449, 450, 451, 454, 458, 460, 465, 467, 474, 475, 482, 485, 495, 496, 497, 498 oraz groby jamowe nr: 433, 434, 441, 443, 448, 464, 471, 480, 491, 492, 506, 507, mające cechy wyżej wymienionej kultury. Groby popielnicowe nr: 438, 440, 447, 455, 456, 462, 467, 476, 483, 484, 486, 493, 494, 509 oraz groby jamowe nr 435 i 466 datowane są na podstawie kształtu naczyń i występującego na ich powierzchni ornamentu na IV okres epoki brązu. Inwentarz grobowy reprezentuje ceramika typowa dla środkowopolskiej grupy kultury łużyckiej.

Grób popielnicowy nr: 481 był wyposażony w naczynia typowe dla wschodniowielkopolskiej grupy kultury łużyckiej, można więc datować go na V okres epoki brązu.

Z okresu halsztackiego D pochodzi grób nr 469 z inwentarzem kultury łużyckiej.

Groby kultury łużyckiej występowały w 70% pod brukiem kamiennym (częściowo uszkodzonym). Wyposażenie ich stanowiła głównie ceramika (od 1 do 6 naczyń), tylko w grobie popielnicowym nr 468 między przepalonymi szczątkami ludzkimi odkryto spiralną zawieszkę z cienkiego okrągłego drutu.

Większość pochówków stanowią groby popielnicowe — odkryto ich łącznie 41. Wyposażonych w jedną popielnicę było 35 grobów, natomiast groby nr: 449, 454, 460, 465, 475 miały po dwie popielnice. Popielnice w obu odmianach grobów usytuowane były w centrum jamy grobowej, przystawki były umieszczane wokół popielnic lub włożone do ich wnętrza nad przepalone szczątki ludzkie.

Groby zaliczone do grupy konstantynowskiej kultury łużyckiej występowały na gł. 80–100 cm, miały prostokątne obwarowania zbudowane z jednego rzędu kamieni narzutowych oraz dna wyłożone płaskimi płytami kamiennymi. W ich wnętrzu odkryto duże fragm. celowo rozbitych naczyń oraz szczątki słabo przepalonych szkieletów ludzkich należących do kilku różnych osobników.

W czasie eksploatacji cmentarzyska w warstwach kulturowych znaleziono kilkadziesiąt fragm. naczyń typowych dla późnej fazy kultury trzcinieckiej.